

Γλωσσική ανάπτυξη στην σχολική και την εφηβική ηλικία

Σχέδιο μαθήματος

- Η γλωσσική ανάπτυξη στη σχολική ηλικία
 - Φωνολογική επίγνωση
 - Μορφολογική επίγνωση
 - Σύνταξη
 - Σημασιολογία
 - Πραγματολογία

Σχέδιο μαθήματος

- Η γλωσσική ανάπτυξη στην εφηβική ηλικία
- Φωνολογία
- Σημασιολογία
- Σύνταξη
- Μορφολογία
- Πραγματολογία
- Γραμματισμός

Το παιδί της σχολικής ηλικίας.....

- Κατακτά ολοένα και περισσότερο λεξιλόγιο βελτιώνεται ως προς
- τις **πραγματολογικές του δεξιότητες**, (δεξιότητες διαλόγου, αφήγηση)
- τις **μεταγλωσσικές δεξιότητες**
 - **μεταγλωσσικές δεξιότητες**: σχετίζονται με την επίγνωση και τη δυνατότητα που έχει ο ομιλητής να σκέφτεται πάνω στην ίδια τη γλώσσα και να σχολιάζει την ίδια τη γλώσσα (π.χ. φωνολογική επίγνωση, μορφολογική επίγνωση).

Φωνολογική επίγνωση

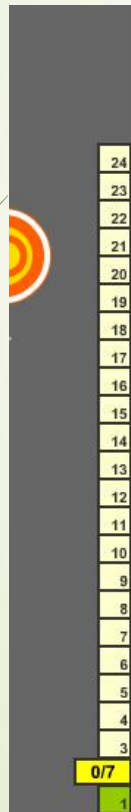
Φωνολογική επίγνωση

- Η φωνολογική επίγνωση σχετίζεται με την ικανότητα του παιδιού να σκέφτεται και να επεξεργάζεται τους ήχους μιας λέξης και όχι μόνο τη σημασία της.
- «Η ικανότητα κάποιου να ακούει μέσα σε μια λέξη» (Fitzpatrick, 1997).

Φωνολογική Επίγνωση & Επεξεργασία

1. Επισήμανση ομοιότητας ή διαφοράς

α. επίπεδο συλλαβής

24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
0/7
1

Φωνολογική Επίγνωση & Επεξεργασία

1. Επισήμανση ομοιότητας ή διαφοράς
- β. επίπεδο φωνήματος

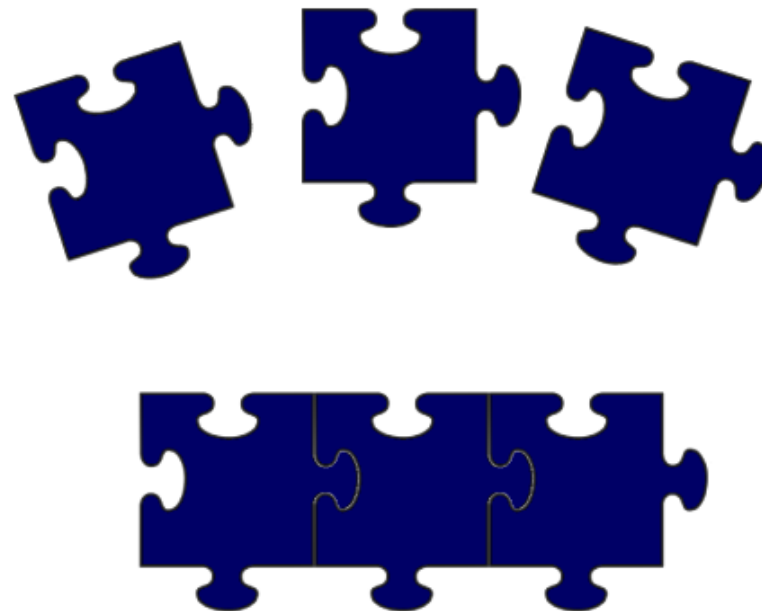

24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
0/7
2
1

Φωνολογική Επίγνωση & Επεξεργασία

2. Σύνθεση λέξεων

α. επίπεδο συλλαβής

Παράδειγμα: Γά-τα

Δοκιμασίες Φωνολογικής Επίγνωσης & Επεξεργασίας

Σύνθεση λέξεων επίπεδο φωνήματος:

φ-ω-ς

Κατάτμηση λέξεων - σε επίπεδο συλλαβής:

μήλο

Κατάτμηση λέξεων - επίπεδο φωνήματος:

Έ-λ-α

Απαλοιφή τμήματος της λέξης-επ.συλλαβής:

γάτ-α

Απαλοιφή τμήματος της λέξης-επ.

φωνήματος: γά-λα

Φωνολογική επίγνωση

- Τα παιδιά κατακτούν τη φωνολογική επίγνωση μεταξύ του Νηπιαγωγείου και της Α' Δημοτικού στην ελληνική γλώσσα.
- Στην Α' Δημοτικού μπορούν να κάνουν φωνολογική επεξεργασία σε ικανοποιητικό βαθμό.
- Η φωνολογική επίγνωση σε επίπεδο συλλαβής εμφανίζεται νωρίτερα από αυτήν σε επίπεδο φωνήματος, ωστόσο, αναπτύσσονται παράλληλα (Papaioannopoulos, Kendeou, & Spanoudis, 2012).

Φωνολογική επίγνωση και ανάγνωση

- Η φωνολογική επίγνωση αποτελεί προβλεπτικό δείκτη της ανάγνωσης
 - (Aidinis & Nunes, 2001 · Papadopoulos, Spanoudis, & Kendeou, 2009 · Αϊδίνης & Κωστούλη, 2001 · Πόρποδας, 2002).

Blending Sounds in Syllables with Autumn, Kindergarten

- ▶ <https://www.readingrockets.org/teaching/reading101-course/modules/phonological-and-phonemic-awareness/in-depth>

Μορφολογική επίγνωση

Μορφολογική επίγνωση

- Η μορφολογική επίγνωση: είναι μια ανώτερη γλωσσική και γνωστική λειτουργία και ανήκει στις μεταγλωσσικές δεξιότητες (McBride-Chang, & Suk-Han Ho, 2005).
- Αφορά τη συνειδητή γνώση που κατακτούν τα παιδιά σχετικά με τη μορφολογική δομή των λέξεων, αλλά και την ικανότητά τους να αναγνωρίζουν και να χειρίζονται παραγωγικά αυτή τη δομή.
- Για παράδειγμα τη διαδικασία σχηματισμού λέξεων, παραγωγή, κλίση και σύνθεση λέξεων (Casalis & Luis-Alexandre, 2000).

Μορφολογική Επίγνωση

1. Μορφολογική Επίγνωση 1

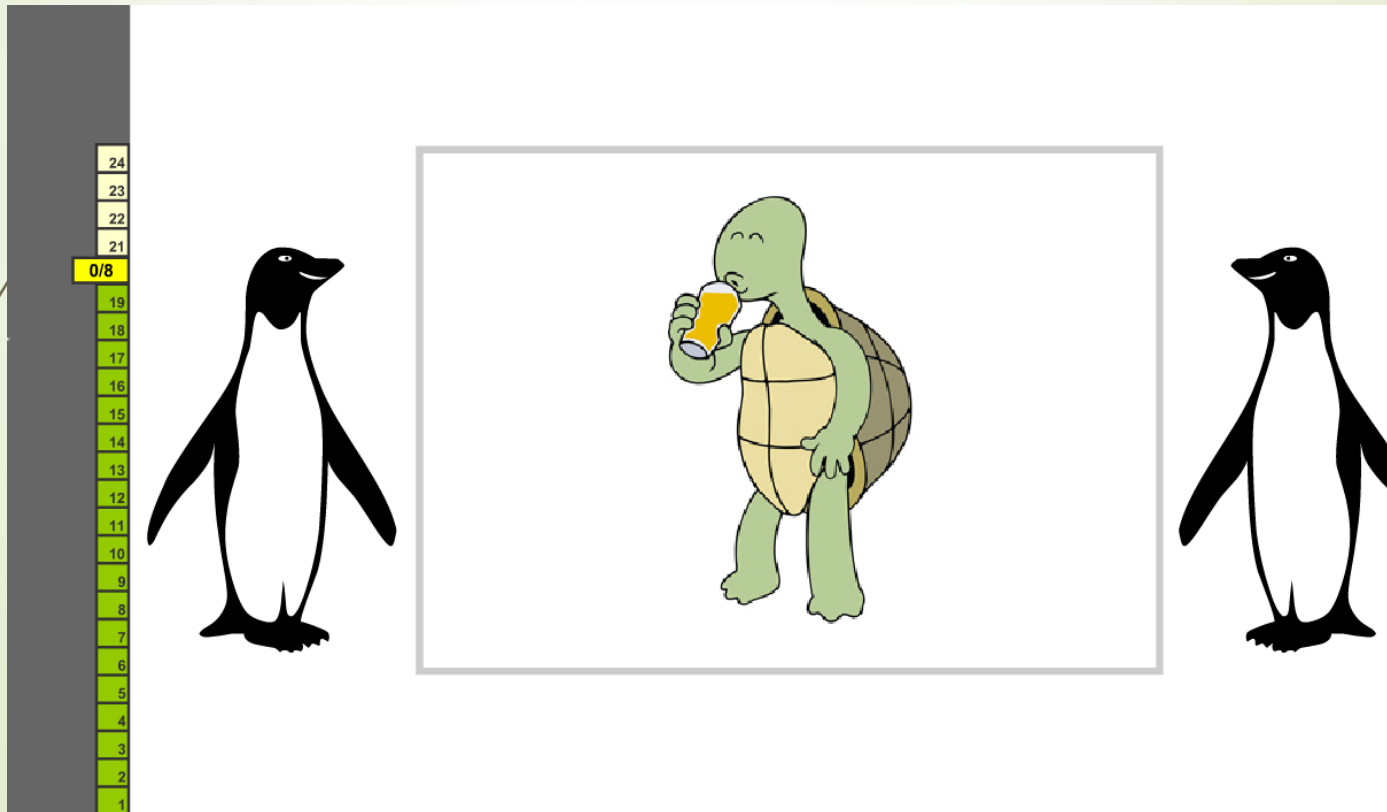
24
23
22
21
20
0/9
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

Μορφολογική Επίγνωση

2. Μορφολογική Επίγνωση 2

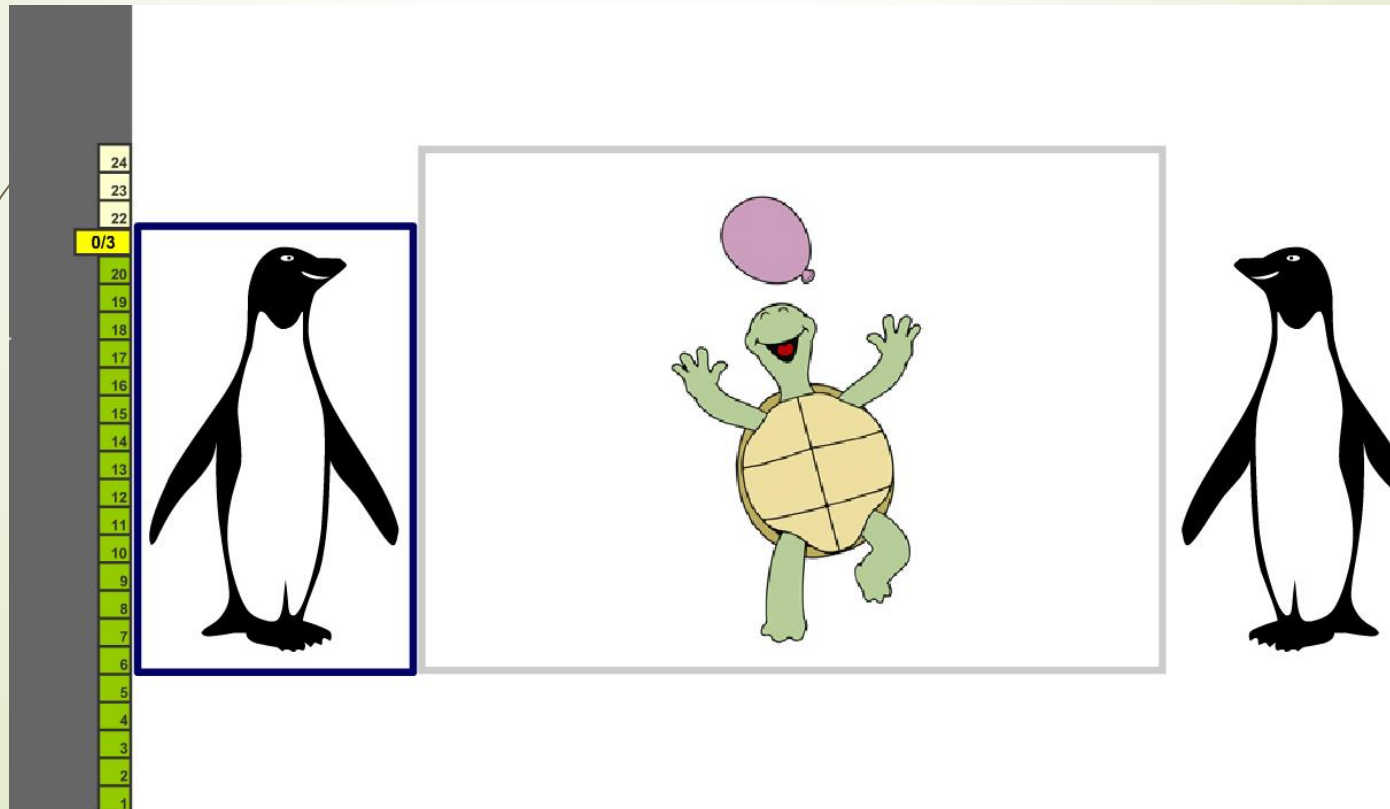
α. ρήματα

Μορφολογική Επίγνωση

2. Μορφολογική Επίγνωση 2

β. ουσιαστικά

Μορφολογική Επίγνωση

γ. Μορφολογική Επίγνωση 3

α. ρήματα

24

23

0/8

21

20

19

18

17

16

15

14

13

12

11

10

9

8

7

6

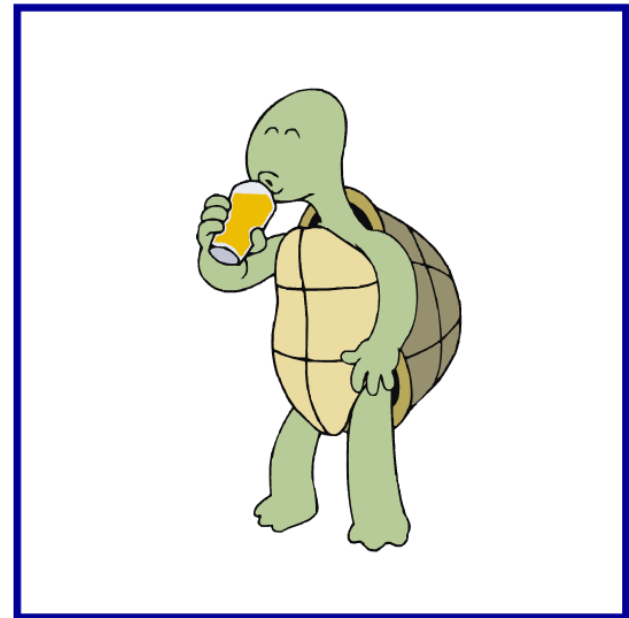
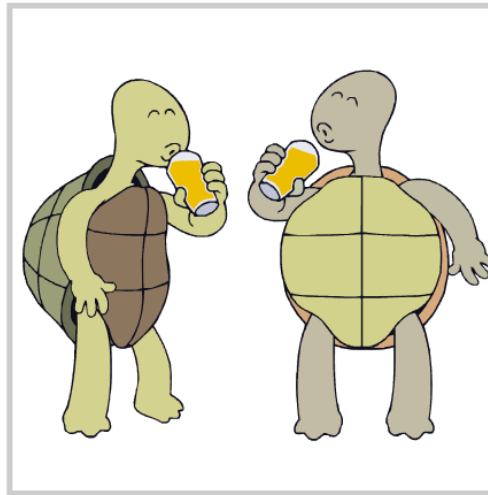
5

4

3

2

1

Μορφολογική επίγνωση και γραμματισμός

Η μορφολογική επίγνωση αποτελεί προβλεπτικό δείκτη

- των δεξιοτήτων γραμματισμού (Pittas & Nunes, 2014)
- της σημασιολογικής κατανόησης των σύνθετων λέξεων κ.ά. (Tse smeli & Koutselaki, 2013).
- Προβλεπτική αξία της μορφολογικής επίγνωσης
 - για την ορθογραφία (Αϊδίνης & Παράσχου, 2004 · Bryant, Nunes, & Aidinis, 1999 · Harris & Giannouli, 1999 · Nunes, Aidinis, & Bryant, 2006 · Pittas & Nunes, 2017)
 - για την ανάγνωση (Deacon & Kirby, 2004 · Rothou & Padeliaadu, 2014)

Σύνταξη

Σύνταξη

- Σημαντική πρόοδος στο επίπεδο των ονοματικών και ρηματικών φράσεων.
- Αρχίζουν να χρησιμοποιούν πολλά επίθετα στην ονοματική φράση.
- Οι ρηματικές φράσεις των παιδιών αντίστοιχα γίνονται ακόμη πιο πολύπλοκες και αυξάνεται η χρήση των ρημάτων σε παρελθοντικό χρόνο.

Σύνταξη

- Το ποσοστό των εγκιβωτισμένων προτάσεων¹ (embedding sentences) που χρησιμοποιούν τα παιδιά αυξάνεται σταθερά κατά τη διάρκεια των σχολικών χρόνων και ιδιαίτερα μετά την ηλικία των 7 ετών (Scott, 1988).

Εγκιβωτισμένη πρόταση: Ονομάζεται η πρόταση που σχηματίζεται με εγκιβωτισμό μέσα στη δομή μιας άλλης πρότασης (π.χ. «Το παιχνίδι [που ζητάς] έσπασε»).

Σημασιολογία

Σημασιολογία

- Κατά τη διάρκεια της σχολικής ηλικίας, το παιδί αυξάνει το μέγεθος του λεξιλογίου του και την ικανότητά του να δίνει ορισμούς για λέξεις.
- Α' τάξη Δημοτικού σχολείου: προσληπτικό λεξιλόγιο 20.000 λέξεων,
- Στ' τάξης Δημοτικού σχολείου: προσληπτικό λεξιλόγιο 50.000 λέξεων (McLaughlin, 2006).

Σημασιολογία

➤ Στη σχολική ηλικία παρατηρείται

- πιο αργή εξέλιξη
- η οποία αντανακλά μια πιο συστηματική κατάκτηση των λεξιλογικών αναπαραστάσεων (McGregor, Friedman, Reilly, & Newman, 2002).

Σημασιολογία

Ορισμοί λέξεων: Τα παιδιά γίνονται ολοένα και πιο ικανά να παράγουν ορισμούς τύπου λεξικού ή αλλιώς ορισμούς αριστοτελικής μορφής (Marinellie & Johnson, 2003 · Nippold, 1995).

- Τέτοιοι **ορισμοί** περιλαμβάνουν μια **κατηγορία** συνοδευόμενη από **συγκεκριμένα χαρακτηριστικά**
- [π.χ. «Το γραφείο είναι ένα είδος επίπλου (κατηγορία) πάνω στο οποίο κάποιος γράφει» (χαρακτηριστικό)]
- Από την ηλικία των 10 ετών και μετά μπορούν πλέον να δημιουργούν αφηρημένους ορισμούς (Owens, 2005)
- και να κατακτούν πιο σπάνιες και πιο εξειδικευμένες στη σημασία τους λέξεις (Berman, 2007).

Σημασιολογία

Η λεξιλογική ανάπτυξη κατά τη σχολική ηλικία επιτρέπει στα παιδιά

- να «αποκρυπτογραφήσουν» τι σημαίνουν καινούργιες λέξεις που αποτελούν παράγωγα λέξεων, σύνθετες λέξεις ή ιδιωματισμούς (Anglin, 1993).
- Η συμβολή της ανάγνωσης είναι καθοριστικής σημασίας για την περαιτέρω ανάπτυξη του λεξιλογίου κατά τη σχολική ηλικία (Cain, Oakhill, & Elbro, 2003).

Πραγματολογία

Πραγματολογία

- Σε μια σχολική τάξη ένα παιδί θα πρέπει να
 - να μιλά όταν έρχεται η σειρά του,
 - να αναζητά την επιβεβαίωση του εκπαιδευτικού
 - να απαντά με συγκεκριμένο τρόπο στις ερωτήσεις που μπορεί να θέτει ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες λέξεις, ανάλογα κάθε φορά με το γνωστικό αντικείμενο

Δεξιότητες συζήτησης-διαλόγου

➡ Μετά την ηλικία των 6 ετών τα παιδιά

- ➡ γίνονται πιο ικανά στην αναγνώριση των σκέψεων και των συναισθημάτων των άλλων, καθώς και στην ενσυναίσθηση (McLaughlin, 2006), αν και αυτή η ικανότητα συνεχίζει να αναπτύσσεται σε όλη τη διάρκεια της σχολικής ζωής (Spackman, Fujiki, & Brinton, 2006).
- ➡ συνεχίζουν να βελτιώνουν την ικανότητά τους να προσαρμόζουν το επίπεδο της γλώσσας τους σε αυτό του συνομιλητή τους και να κατανοούν τι έχει αντιληφθεί εκείνος (Owens, 2005).

Δεξιότητες συζήτησης-διαλόγου

Τα παιδιά σχολικής ηλικίας μπορούν

- να κατανοούν καλύτερα τις ερωτήσεις που τους τίθενται
- να απαντούν σε αυτές περισσότερο ολοκληρωμένα, κυρίως με λεκτικό και λιγότερο με μη λεκτικό τρόπο (Bishop, Chan, Adams, Hartley, & Weir, 2000).
- Τα παιδιά ηλικίας 8 ετών συζητούν για συγκεκριμένα θέματα, ενώ τα παιδιά 11 ετών συζητούν για πιο αφηρημένα θέματα (Owens, 2005).
- Τέλος, τα παιδιά σχολικής ηλικίας προσπαθούν να διευκρινίζουν τις φράσεις τους χρησιμοποιώντας διάφορες στρατηγικές που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες του ακροατή (Brinton, Fujiki, Loeb, & Winkler, 1986 · Meadan & Halle, 2004).

Έμμεσα αιτήματα

- Τα παιδιά μετά την ηλικία των 7 ετών, έχουν αποκτήσει μεγαλύτερη ευχέρεια στη διατύπωση έμμεσων αιτημάτων συγκριτικά με τα παιδιά προσχολικής ηλικίας.
- Ωστόσο, τα έμμεσα αιτήματα αποτελούν μια πρόκληση για τα παιδιά σχολικής ηλικίας, αφού πολλές φορές μπορεί να τα αντιλαμβάνονται κυριολεκτικά (Brice, Miller, & Brice, 2006· Owens, 2005).
- Για παράδειγμα, η πρόταση «Κάνει πολλή ζέστη σήμερα» μπορεί να αποτελεί ένα έμμεσο αίτημα για να ζητήσει κάποιος ένα ποτήρι νερό.

Αφήγηση

- Τα παιδιά σχολικής ηλικίας του δυτικού πολιτισμού είναι εξοικειωμένα συνήθως με τέσσερις μορφές αφήγησης
 - την εξιστόρηση,
 - την περιγραφή,
 - την παροχή πληροφοριών
 - τις φανταστικές ιστορίες.

Πίνακας 7.2. Αναδιηγήσεις παιδιών 6-8 ετών από τη δοκιμασία της αναδιήγησης του εργαλείου αξιολόγησης Λογόμετρο

Αναδιήγηση κοριτσιού 6 ετών

Ήταν ο Γιώργος και η Μαρία και παίζανε με τις ρακέτες τους και μετά ο Γιώργος πέταξε μακριά την μπάλα, ως την άλλη άκρη του πάρκου. Κι εκεί ήταν ένα σκυλάκι και την έπιασε. Και ο Γιώργος είπε στην αδερφή του να περιμένει κι έτρεξε να κυνηγήσει το σκυλάκι. Μετά ο Γιώργος έσκυψε και του πήρε την μπάλα από το στόμα. Μετά το σκυλάκι ξάπλωσε κι η Μαρία το χαίδεψε. Μετά συνεχίσανε το παιχνίδι επειδή είχε αρχίσει να βραδιάζει.

Αναδιήγηση αγοριού 7,4 ετών

Μια φορά και έναν καιρό υπήρχαν δύο παιδάκια που παίζανε με τις ρακέτες τους και με το μπαλάκι κοντά στο σπίτι τους σε ένα γήπεδο εκεί πέρα που ήταν. Ένα σκυλάκι ήταν εκεί κοντά και ένα παιδάκι εκεί το πέταξε εκεί που ήταν το σκυλάκι και την πήρε την μπαλίτσα. Ήταν παιχνιδιάρικο και την πήρε. Το αγόρι είπε στο κορίτσι ότι θα πιάσει το σκυλάκι για να πάρει την μπάλα και να συνεχίσουν το παιχνίδι τους. Μετά έτρεξαν και οι δύο. Ήθελε να δει τι ήταν το σκυλάκι. Και πήρε το αγόρι την μπάλα από το σκυλάκι και πήγαν να παίξουν. Και το κορίτσι πριν παν να παίξουν είπε να χαϊδέψει λίγο το σκυλάκι, το σκυλάκι ξάπλωσε ανάσκελα και το χαίδεψε στην κοιλίτσα. Νύχτωνε και έπαιξαν λίγο ακόμα και μετά πήγαν ξανά στο σπίτι τους γιατί είχε βραδιάσει.

Αναδιήγηση αγοριού 8,8 ετών

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ο Γιώργος και η Μαρία που έπαιζαν ρακέτες και δίπλα ήταν ένα σκυλάκι καφέ και μετά πετάχτηκε το σκυλί και του πήρε την μπάλα και ο Γιώργος με τη Μαρία στεναχωρήθηκαν τόσο πολύ μα τόσο πολύ που πήρε το σκυλάκι και την άρπαξε την μπάλα του και είπε να περιμένει η αδερφή του στον Γιώργο και μετά άρχισαν να κυνηγάνε το σκυλί, οπότε το έπιασαν και του πήραν την μπάλα και αποφάσισε να τρέξει και η αδερφή του και ο Γιώργος. Μετά ξάπλωσε το σκυλάκι και το γαργαλούσε και ο Γιώργος και η Μαρία, και στο τέλος συνέχισαν το παιχνίδι τους μέχρι να νυχτώσει και μετά που νύχτωσε η μαμά τα πήρε για το σπίτι τους.

Η γλωσσική ανάπτυξη στην εφηβική ηλικία

Η γλωσσική ανάπτυξη στην εφηβική ηλικία

- Περιορισμένο το ερευνητικό ενδιαφέρον για τη μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης κατά την εφηβική ηλικία.
- Έρευνας κυρίως από εκπαιδευτικούς που εστιάζουν κυρίως στη μελέτη της γραπτής και όχι της προφορικής γλώσσας.

Φωνολογία

- Η φωνολογική ανάπτυξη στο πλαίσιο της μητρικής γλώσσας έχει πλέον εδραιωθεί κατά την εφηβεία.

Σημασιολογία

- Οι έφηβοι που μιλούν την αγγλική γλώσσα γνωρίζουν περίπου 80.000 λέξεις σε προσληπτικό επίπεδο μέχρι την ηλικία των 18 ετών.
- Το εκφραστικό τους λεξιλόγιο είναι λίγο μικρότερο (Larson & McKinley, 2003).
- Κατά τη διάρκεια της εφηβείας παρατηρείται τόσο ποσοτική όσο και ποιοτική βελτίωση στην ικανότητα των εφήβων να παράγουν ορισμούς για λέξεις.

Σημασιολογία

- Οι έφηβοι μπορούν επίσης να κατανοήσουν περισσότερο τους **ιδιωματισμούς**
 - που είναι πολύ οικείοι στο περιβάλλον τους,
 - υποστηρίζονται από το επικοινωνιακό πλαίσιο και
 - είναι σχετικά εύκολοι στην κατανόηση
- συγκριτικά με εκείνους που είναι λιγότερο οικείοι, εκτός επικοινωνιακού πλαισίου και περισσότερο πολύπλοκοι (Nippold & Taylor, 1995 · Nippold, Taylor, & Baker, 1996 · Spector, 1996).

Σημασιολογία

- Οι έφηβοι, τέλος, αρχίζουν να χρησιμοποιούν
- την αργκό που χρησιμοποιούν οι συνομήλικοί τους, η οποία ποικίλλει
 - ανάλογα με το εθνικό και πολιτισμικό τους πλαίσιο (Green, 2002).

Σύνταξη

- Αύξηση της πολυπλοκότητας σε επίπεδο πρότασης
- Η αύξηση της πολυπλοκότητας έγκειται κυρίως στη **χρήση δευτερευουσών προτάσεων** (Kamhi Masterson & Apel, 2007).
- **Ατομικές διαφορές** τόσο σε σχέση με τους ομιλητές όσο και σε σχέση με τα περιβάλλοντα (Nippold, Hesketh, Duthie, & Mansfield, 2005).

Μορφολογία

- Η **μορφολογική ανάπτυξη**, η οποία αναδύθηκε στα προηγούμενα αναπτυξιακά στάδια,
 - συνεχίζει **να τελειοποιείται** κατά την εφηβική ηλικία
 - τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο,
- Η συνεχιζόμενη μορφολογική ανάπτυξη αντικατοπτρίζει τις μεταγλωσσικές δεξιότητες των εφήβων, την ικανότητά τους δηλαδή να αναλύουν τη γλώσσα (Nippold, Hesketh, Duthie, & Mansfield, 2005).

Πραγματολογία

Σημαντική βελτίωση όσον αφορά τις δεξιότητες συζήτησης κατά την εφηβική ηλικία.

- Αναπτύσσουν την ικανότητα να χρησιμοποιούν στρατηγικές όπως είναι η **επιχειρηματολογία** και η **διαπραγμάτευση** προκειμένου
 - να υποστηρίξουν τις απόψεις τους,
 - να πείσουν τους συνομιλητές τους γι' αυτές και τελικά
 - να φτάσουν σε ένα επίπεδο αμοιβαίας συμφωνίας σχετικά με κάποιο θέμα που συζητούν.

Πραγματολογία

Χρησιμοποιούνται **στρατηγικές** όπως:

- η **ευγένεια**
- τα **αντεπιχειρήματα** αξιοποιώντας το κατάλληλο **λεξιλόγιο**, την **πειθώ** (Nirppold, 1998).
- Στους **διαλόγους**, οι **έφηβοι** συχνά **προσηλώνονται** στον **συνομιλητή** τους, ειδικά όταν ακούνε, **κάνουν νεύματα** και παίρνουν ουδέτερες ή θετικές εκφράσεις στο **πρόσωπό** τους, **χρησιμοποιούν ανατροφοδότηση** και **δίνουν τις ανάλογες απαντήσεις** (Turkstra, Ciccica, & Sea ton, 2003).
- Οι **δεξιότητες συζήτησης** των **εφήβων** **σχετίζονται** με το **κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο** στο οποίο **κάθε φορά βρίσκονται**.

Πραγματολογία

Οι έφηβοι συνεχίζουν να τελειοποιούν την ικανότητά τους να αφηγούνται.

- Οι αφηγήσεις τους γίνονται ολοένα και πιο πολύπλοκες και πιο εκτενείς σε αριθμό λέξεων (Hughes, McGillivray, & Schmidek, 1997).
- Υπάρχει μια αυξανόμενη αναφορά στα συναισθήματα των χαρακτήρων, στις νοητικές καταστάσεις, στα σχέδια και στις δράσεις τους.

Πραγματολογία

- Τα κορίτσια αφηγούνται
- με περισσότερο συναισθηματικούς τρόπους τόσο τις θετικές όσο και τις αρνητικές προσωπικές τους εμπειρίες και
- χρησιμοποιούν περισσότερες λέξεις σχετικές με νοητικές καταστάσεις συγκριτικά με τα αγόρια. (Bohanek και Fivush, 2010)

Γραμματισμός

- Τα αγόρια στην εφηβεία
- διαβάζουν πολύ λιγότερο για ευχαρίστηση σε σχέση με τα κορίτσια.
- Οι έφηβοι προτιμούν να διαβάζουν περιοδικά, μυθιστορήματα και κόμικς (Nippold, Duthie, & Larsen, 2005).

Γραμματισμός

- Όσον αφορά τη γραπτή έκφραση,
- η χρήση **αφηρημένων ουσιαστικών** είναι πιο συχνή στο πλαίσιο της παραγωγής του γραπτού λόγου, και συγκεκριμένα της επιχειρηματολογίας (Nippold, Ward-Lonergan, & Fanning, 2005· Ravid, 2004, 2006).

Γραμματισμός

- Ωστόσο, κατά την παραγωγή του γραπτού λόγου,
- οι έφηβοι χρειάζονται καθοδήγηση από τους ενήλικες ως προς την οργάνωση και αναθεώρηση των γραπτών τους κειμένων, ώστε τελικά να προβαίνουν και οι ίδιοι στον αντίστοιχο έλεγχο.

https://www.youtube.com/watch?v=BbruY110Ql8&ab_channel=TEDxTalks

- Communication and the teenage brain

communication and adolescents.mp4

Ερωτήσεις

1. Φωνολογική επίγνωση: (α) ορισμός, (β) παραδείγματα αξιολόγησης της φωνολογικής επίγνωσης (γ) η σχέση της με την ανάγνωση. Να εντοπίσετε μια πρόσφατη έρευνα
2. Μορφολογική επίγνωση: (α) ορισμός, (β) παραδείγματα αξιολόγησης της μορφολογικής επίγνωσης (γ) η σχέση της με το γραμματισμό. Να εντοπίσετε μια πρόσφατη έρευνα
3. Ποια είναι τα επιτεύγματα των παιδιών σχολικής ηλικίας στη σημασιολογία;
4. Ποια είναι τα επιτεύγματα των παιδιών σχολικής ηλικίας στην πραγματολογία; Να εντοπίσετε μια πρόσφατη έρευνα
5. Τι γνωρίζετε για τη γλωσσική ανάπτυξη στην εφηβική ηλικία; Να εντοπίσετε μια πρόσφατη έρευνα